

Ýmsir þessara tölvupósta gefa sterka vísbendingarnar um sekt ákærðu. Tölvupóstur Tryggva Jónssonar til Jóns Ásgeirs Jóhannessonar dags. 2. mars 2000 (sjá bls. 6044 í ágripi) þar sem Tryggvi fjallar um ársuppgjör fyrir árið 2000 sem Stefán Hilmarsson endurskoðandi er að vinna að um segir Tryggvi að Stefán sæti í þeirri súpu að gerðar voru „lagfæringar“ í síðasta ársuppgjöri og 6 mánaða uppgjöri sem átti að byrja að taka á nú.“ Í tölvupósti frá Jóni Ásgeiri til Tryggva, dags. 26. okt. 2000 (sjá bls. 6047 í ágripi) er verið að fjalla um 9 mánaða uppgjör fyrir árið 2000. Þar er forstjóri Baugs hf. augljóslega að leggja til leiðréttigar á birgðum þannig að verðmæti þeirra verði fært upp um 50 m.kr. og verið að leggja til lotun á 50-70 m.kr. framvirkum hagnaði af hlutabréfum. Þarna er augljóslega verið að föndra með uppgjör félagsins án nokkurs tillits til könnunar á birgðastöðu eða birgðaverðmæti. Enn fremur er ákærði Jón Ásgeir að panta 1000 m.kr. EBIDTA hagnað og 400 m.kr. nettó hagnað. Í tölvupósti Tryggva frá 9. nóvember 2000 til Stefáns Hilmarssonar endurskoðanda, Lindu fjármálastjóra og Jóns Ásgeirs (sjá bls. 6051 í ágripi) er því varpað fram að reikningsskil séu ekki nákvæmnisvísindi og bent á að 10. milljón kr. hækkan hagnaðar skipti Baug hf. máli. Í póstinum er aðstoðarforstjórinn greinilega að bregðast við kröfu forstjórans um 400 m.kr. hagnað og þeim skilaboðum er komið til endurskoðenda Baugs hf. að búa til meiri hagnað með bókhaldsleikfimi. Niðurstaðan virðist ákveðin fyrst og síðan eru fundnar aðferðir við að ná þeirri niðurstöðu án tillit til þess hvernig raunveruleg staða félagsins er. Í tölvupósti ákærða Tryggva Jónssonar til ákærða Jóns Ásgeirs dags. 28. nóv. 2000 (sjá bls. 6049 í ágripi) er verið að leggja á ráðin um færslu hlutafréfa Baugs hf. í Arcadia milli félaga til þess að ná fram bókfærðum hagnaði enda þótt ekki stæði til að selja bréfin. Tölvupóstur ákærða Jóns Ásgeirs, dags. 24. janúar 2001 til Kristínar systur hans og Tryggva (sjá bls. 6052 í ágripi) með yfirskriftinni „*With a little help from friends*“ er sönnun þess að Jón Ásgeir hikaði ekki við að nota þau félög sem hann stjórnaði og átti einn eða ásamt fjölskyldu sinni til þess að aðstoða við að búa til tímabundinn ranglega færðan hagnað hjá Baugi. Þótt þessi tölvupóstur lúti aðeins að inni færslu veitir hann miklar upplýsingar um forgangsröðun hagsmuna hjá Baugi hf. sem óhjákvæmilegt er, með hliðsjón af öðrum gögnum og upplýsingum í málínu, að yfirlæra á aðrar bókhaldsfærslur og aðrar rangar tilkynningar til Verðbréfþafings Íslands sem ákært er fyrir í málínu. Tölvupóstur frá Jóni Ásgeiri til Tryggva Jónssonar og Lindu dags. 16. maí 2001 (sjá bls. 6053 í ágripi), sem ber yfirskriftina „*Eldamennska*“, sýnir að Jón Ásgeir vildi láta sópa 30 milljón króna reikningnum frá 10-11 á hendur Gaumi hf. út úr bókhaldi Baugs hf. Eins og fyrri daginn kemur fram krafa frá Jóni Ásgeiri um tiltekinn EBITDA hagnað 900 m.kr. og krafa um 720 m.kr. hagnað eftir skatta, þar af 320 af rekstrinum á Íslandi. Augljóst er að hann er að miða við 6 mánaða hagnað þar sem hann er með 6 mánaða hagnað ársins 2000 til samanburðar.

Það er varla tilviljun hversu oft er vísað í eldamennsku í þessum tölvupóstum, eldamennska, situr í súpunni, sósumál hjá Magga í Lúx því frasinn „*cooking the books*“ er einmitt notaður á ensku nákvæmlega yfir það að offæra tekjur í bókhaldi. Í tölvupósti frá Jóni Ásgeiri til Jóns Björnssonar, Tryggva Jónssonar o.fl. frá 29. júní 2001 (sjá bls. 6054-6 í ágripi) segir svo: „*Uppgjörið verður erfitt vinna hefst strax eftir helgi ljóst að mikill tími á eftir að fara frá okkur TJ í það verkefni. Alveg ljóst að eftir uppgjör er ekkert borð fyrir báru áætlanir verða að standast !!!!!!!!!!*“ Þessi tölvupóstur sem sendur var degi fyrir lok uppgjörstímabilis sýnir að uppgjör Baugs hf. voru ekki unnin af hlutlægni upp úr bókhaldi félagsins heldur var aðeins hálf sagan sögð þegar uppgjörstímabilinu var lokið. Þá tók við mikil vinna við að láta áætlanirnar standast. Ofuráhersla var lögð á það af hálfu ákærða Jóns Ásgeirs að áætlanir stæðust.

Af ákæruvaldsins hálfu er talið sannað að afkoma Baugs ehf. á umræddum uppgjörstímabilum hafi verið með þeim hætti að ákærði Jón Ásgeir hafi talið nauðsynlegt að sýna betri afkomu en raunveruleikinn sýndi. Ef þær röngu færslur sem ákært er vegna hefðu ekki komið til hefði bókfærð afkoma Baugs hf. verið mun lakari á umræddum þremur uppgjörstímabilum en áætlanir stjórnenda Baugs hf. gerðu ráð fyrir og jafnframt lakari en greiningardeildir spáðu. Þessu til sönnunar má benda á fundargerðir stjórnarfunda Baugs hf. frá 28. ágúst 2000 (sjá bls. 6060-4 í ágripi), 12. janúar 2001 (sjá bls. 2861-2 í ágripi) og 30. ágúst 2001 (sjá bls. 6758-63 í ágripi).

6.1.4 Ekki er þörf á heildarmati á færslum að baki ársreikningi

Ákæruvaldið telur sig hafa sýnt fram á að ákærðu Tryggvi og Jón Ásgeir báru ábyrgð á því að framkvæmdar voru sex rangar bókhaldsfærslur í þeim tilgangi að bókhaldleg afkoma Baugs hf. yrði betri en hún var í raun. Unnt er að sakfella fyrir slík bókhaldsbrot og ranga upplýsingagjöf sem af þeim leiðir án þess að heildarrannsókn fari fram á því hvort stjórnendur hafi vanmetið aðrar tekjur á viðkomandi uppgjörstímabili. Ganga verður út frá því að aðrir bókhaldsliðir séu réttir þar til annað kemur í ljós. Eins og huglæg afstaða ákærðu í þessu máli var samkvæmt framlögðum gögnum er hægt að gera ráð fyrir að aðrar tekjur hafi a.m.k. ekki verið vanmetnar. Rannsókn beindist að fleiri atriðum sem bentu í sömu átt eins og t.d. sala á hlutafé í Baugi.net til Talentu en ekki þótti nægjanleg ástæða til að ákæra fyrir fleiri tekjufærslur.

Í svokölluðu Hafskipsmáli, sbr. H.1991:936 (995), voru sakborningar dæmdir fyrir brot gegn sambærilegum ákvæðum í eldri hlutafélagalögum að því er varðaði einstaka liði í efnahagsreikningi þar sem villandi var skýrt frá nokkrum veigamiklum atriðum. Heildarmat á áhrifum færslna í efnahagsreikningi í fór ekki fram. Í þessum dómi segir neðst á bls. 994 er vísað til 3. mgr. 52. gr. þágildandi hlutafélagalaga um ábyrgð framkvæmdastjóra á því að bókhald félagsins sé fært í samræmi við lög og venjur og meðferð eigna félagsins sé með tryggilegum hætti. Síðan segir í dóminum: „*Ákærði Björgólfur var forstjóri félagsins 1984 og Ragnar stjórnarformaður í fullu starfi.*“ Á bls. 995 segir síðan „*Á ákærðu Björgólfí og Ragnarí hvíldi því skylda til að sjá um, að bókhald félagsins væri fært í samræmi við lög og venjur. Samkvæmt því sem að framan segir varðandi liði 2 og 3, tóku þeir þátt í ákvörnum um færslur þessara liða og ákærði Ragnar einnig, að því er varðaði lið 4.*“

6.1.5 Um sendingu tilkynninga til Verðbréfþings Íslands

Af ákæruvaldsins hálfu er talið sannað að árshlutauppgjör og ársuppgjör Baugs hf. hafi verið unnin í nánu samráði við ákærða Jón Ásgeir enda bar hann sem framkvæmdastjóri ábyrgð á þeim. Ljóst er að árshlutareikningar og ársreikningar voru ekki lagðir fyrir stjórnarfund fyrr en hann hafði lagt blessun sína yfir þá. Reikningarnir voru ýmist kynntir á fundum af honum einum eða ásamt endurskoðanda félagsins eða af meðákærða Tryggva. Upplýst er að tilkynningar Baugs hf. til Verðbréfþings Íslands (nú Kauphallar Íslands) um árshlutauppgjör og ársuppgjör byggðust tölulega séð alfarið á viðkomandi árshlutareikningi og ársreikningi (sjá bls. 518 í ágripi) eins og tilkynningarnar bera raunar með sér. Þá liggar fyrir að neðst í tveimur af þremur umræddum þremur tilkynningum sem hér koma við sögu var bent á að Jón Ásgeir Jóhannesson myndi gefa nánari upplýsingar. Auk þess að bera ábyrgð á þessum tilkynningum sem framkvæmdastjóri Baugs hf. hafði hann þannig augljóslega mikla þekkingu á uppbyggingu uppgjöranna og þeim færslum og fjárhagsstærðum

sem að baki lágu.

6.1.6 Sameiginleg einkenni brota samkvæmt 11. – 16. ákærulið

Þegar litið er heildstætt á þá brotastarfsemi sem ákærðu er gefin að sök samkvæmt III. kafla ákærunnar koma í ljós mörg sameiginleg einkenni:

1. Í öllum tilvikum er um að ræða tekjufærslur í bókhaldi Baugs hf.
2. Í öllum tilvikum voru færslurnar gerðar í bókhaldi aðalskrifstofu Baugs hf. þótt sumar þeirra varði viðskipti einstakra deilda félagsins.
3. Meirihluti færslnanna var færður á grundvelli lokafærsluskjala sem kom frá endurskoðendum Baugs hf. en byggðust á upplýsingum frá ákærðu. Þessi lokafærsluskjöl eru útbúin löngu eftir að viðkomandi uppgjörstímabili lýkur í tengslum við uppgjör vegna árshlutareikninga eða ársreikninga.
4. Í fæstum tilvikum voru ytri fylgiskjöl til staðar í bókhaldinu en endurskoðendum í nokkrum tilvikum sýnd eða afhent skjöl til stuðnings færslunum og þau flest útbúin löngu eftir að viðkomandi uppgjörstímabili lauk.
5. Umrædd skjöl stafa frá erlendum aðilum sem Baugur hf. átti í viðskiptatengslum við en skjölin tengjast hins vegar ekki raunverulegum viðskiptum.
6. Í öllum tilvikum er um að ræða eignfærslu á viðskiptamannareikningi í bókhaldi Baugs hf. en raunverulegir fjármunir koma ekki inn í félagið í formi greiðslu frá viðkomandi viðskiptamanni eða þá að færslan leiðir til lækkunar á skuld Baugs hf. á lánardrotttnareikningi einhvers viðskiptamanns.
7. Færslurnar eru bakfærðar með einum eða öðrum hætti í bókhaldi Baugs ehf. sem sýnir betur en allt annað að engin raunveruleg viðskipti lágu að baki.

6.2 Um sakarefni samkvæmt 11. ákærulið

Í hinum áfrýjaða dómi frá 3. maí 2007 er umræddri bókhaldsfærslu og afleiðingum hennar, svo og bakfærslu réttilega lýst. Um var að ræða 25.000.000 kr. tekjufærslu í bókhaldi Baugs hf. sem byggði á handrituðu fylgiskjali dagsettu 30. apríl 2000 með textanum „*Tekjur Baugs v/ábyrgðar á hlutabréfum í UVS. Heildartekjur 50 mills. 25 tekjufaert í apríl samkv. TJ.*“ (sjá bls. 6098-6101 í ágripi).

Eftir að rannsókn málsins hófst komu fram þrjár mismunandi og ósamrýmanlegar skýringar af hálfu Baugs hf. á umræddri færslu en þær skýringar voru komnar frá ákærða Tryggva. (sjá bls. 6097, 6103 og 5679 í ágripi). Samkvæmt síðustu skýringunni sem ákærðu Tryggvi og Jón Ásgeir héldu sig við að nokkru leyti fyrir dómi voru engin tengsl talin á milli færslunnar og hlutafjáreignar Baugs hf. í félaginu Urði Verðandi Skuld hf. Þvert á móti skýra ákærðu færsluna þannig að um hafi verið að ræða færslu verðbóta á eigið hlutafé Baugs hf. að nafnvirði 20.000.000 kr. sem vistað var hjá Kaupthing Bank Luxembourg S/A (hér eftir nefnt Kaupthing Lux.) en færð höfðu verið í bókhald Baugs hf. sem sold til Kaupþings hf. Fyrir dómi hafnaði ákærði Tryggvi hins vegar tölulegum skýringum á grundvelli færslunnar sem fram komu í greinargerð Innri endurskoðunar Baugs hf. frá 30. júní 2004 (sjá bls. 5679 í ágripi) og þar voru taldar frá honum sjálbum komnar (sjá bls. 811-817 í ágripi).

Fyrir liggur að samkvæmt bókhaldi Baugs hf. hafði félagið selt eigið hlutafé að nafnvirði 40.000.000 kr. til Kaupþings hf. í júní 1999 en var þó í raun ráðstafað inn á vörlureikning félagsins hjá Kaupthing Lux., sbr. umfjöllun um 17. ákærulið hér á eftir. Helmingur hlutafjárins var afhentur Helgu Gísladóttur sem lokagreiðsla vegna kaupa Baugs hf. á rekstri 10-11 búðanna en 75,2 milljónum kr. af andvirðinu ráðstafað til ákærðu Jóns Ásgeirs, Tryggva og Óskars Magnússonar þáverandi

stjórnarformanns Baugs hf. vegna kaupréttarsamninga. Af þessum viðskiptum hlaust að Baugur hf. fékk um 40,5 milljónum kr. lægra endurgjald fyrir umrædd 20.000.000 kr. hlutabréf en þau höfðu verið keypt á og var tæpur helmingur fjárhæðinnar tekinn að láni hjá Kaupthing Lux. en rúmur helmingur falinn í bókhaldi Baugs hf. Þótt 165.382.000 kr. stæðu þannig í bókhaldi Baugs hf. sem krafa á Kaupþing hf. er ljóst að á móti kom tap af umræddum viðskiptum og veruleg skuld á vörlureikningnum sem í fyrrgreindum útreikningum Innri endurskoðunar Baugs hf. var talin 74 milljónir kr. (sjá bls. 5679 í ágripi).

Þá er upplýst er að ákærðu ætluðu að ráðstafa því sem óráðstafað var af bréfunum í eigin þágu til fullnustu kaupréttarsamninga og því engra tekna að vænta af sölu bréfanna fyrir Baug hf. Þetta kom á daginn. Sú skýring að umrædd 25.000.000 kr. tekjufærsla hafi verið vegna hækkanar á verðmæti umrædds 20.000.000 kr. hlutar er því algerlega fjarstæð.

Í hinum áfrýjaða dómi er engin tilraun gerð til að lýsa því flókna laumuspili sem átti sér stað í tengslum við færslu hlutafjárins á vörlureikninginn í Luxembourg og Magnús Guðmundsson framkvæmdastjóri Kaupthing Lux. lýsti fyrir dómi og í löggregluskýrslum sem hann staðfesti fyrir dómi (sjá bls. 1667-9 - 1667-32 í ágripi). Upplýst er í málínu með framburði endurskoðenda félagsins (sjá t.d. bls. 1469-71 og 1530-31 í ágripi), stjórnarmanna og starfsmanna að enginn innan félagsins vissi um þennan vörlureikning fyrr en í október 2002. Tilvist hans var leynt með margvíslegum aðgerðum svo sem að senda ekki tilkynningar um viðskipti á reikningnum til Baugs hf. heldur auðkenna sem „Hold Mail“ (sjá bls. 5716-29 í ágripi). Þá er upplýst með framburði fyrnnefnðs Magnúsar að Tryggvi sá að mestu um samskiptin við bankann og vissi glöggjt að fjármálastjóri Baugs hf. hafði enga hugmynd um vörlureikninginn í Luxembourg. Með hliðsjón af því er útilokað að líta svo á að færslublaðið dags. 30. apríl 2000 hafi orðið til fyrir misskilning. Skjalið varð augljóslega til með þeim hætti að ákærði Tryggvi gaf Lindu fjármálastjóra vísvitandi rangar og staðlausar upplýsingar enda hefði verið útilokað að færa umrædda færslu á grundvelli réttra upplýsinga þar sem hlutaféð var ekki lengur bókfærð eign Baugs hf. og ströng leynd hvíldi yfir vörlureikningnum. Með öllu er því útilokað að Tryggvi hafi gefið Lindu þær upplýsingar að tekjufæra ætti 25.000.000 kr. verðbætur á hlutabréfæign Baugs hf. í Luxembourg. Sá hluti textans á færslublaðinu „50 Heildartekjur 50 mills. 25 tekjufært i apríl samkv. TJ“ sýnir glögglega að skýring ákærðu á færslunni stenst engan veginn. Ljóst er því að Tryggvi gaf Lindu fyrirmæli sem ekki gátu leitt til annars en rangrar, ógagnsærrar og ólögmætrar tekjufærslu í bókhaldi Baugs hf. Ákærvaldið hafnar alfarið þeirri niðurstöðu héraðsdóms að misskilningur hafi getað valdið því að UVS blandaðist inn í texta fylgiskjalsins og eru skýringar ákærða Tryggva á því með hreinum ólíkindum. Ekki verður séð að framburður vitnisins Lindu geti skotið neinum vitrænum stoðum undir að um misskilning hafi verið að ræða. Hafa verður í huga hvaða fjárhæðir var um að tefla og hvaða þekkingu og reynslu ákærði Tryggvi bjó yfir á sviði bókhalds og endurskoðunar. Ekkert bendir því til annars en að Tryggvi hafi haft ásetning til hinnar röngu færslu.

Þótt ákærðu kunni að hafa haft hlutabréfæign Baugs hf. í huga þegar Tryggvi gaf fyrirmæli um færsluna réttlætir það á engan hátt hina röngu færslu sem er bæði ógagnsæ og órekjanleg. Bakfærsla færslunnar 28. febrúar 2003 (sjá bls. 5761 í ágripi) sýnir betur en nokkuð annað að aldrei var nokkur raunverulegur grundvöllur undir

færslunni.

Ákærvaldið telur upplýst að tilgangur færslunnar hafi verið sá einn að rangfæra bókfærða afkomu Baugs hf. Viðmiðunardagur færslunnar var 30. apríl 2000 en þá stóð gengi hlutabréfa Baugs hf. í hámarki eða í 13 sem samsvaraði 260 milljóna króna verðmæti bréfanna. Ef um hefði verið að ræða færslu verðbóta er augljóst að færslan hefði átt að miðast við lok uppgjörstímabilsins eða 30. júní 2000 en þá var gengið komið niður í 12,6 sem samsvarar aðeins 253 milljóna kr. verðmæti bréfanna og þar með hefði meintur gengishagnaður verið kominn niður í 18 milljónir kr. Þegar færslan var framkvæmd 22. maí 2000 (sjá bls. 6099 í ágripi) var gengið hins vegar 11,7 sem samsvarar 234 milljóna kr. verðmæti sem þýddi að meintur gengishagnaður var horfinn (sjá bls. 6029-30 í ágripi).

Það dregur verulega úr trúverðugleika skýringa ákærðu að ákærði Tryggvi hefur borið fyrir dómi að engin önnur sambærileg færsla verðbóta á hlutaféð hafi verið færð í bókhald félagsins (sjá bls. 816-17 í ágripi). Þá er jafnframt ljóst að veruleg lækkun á gengi umrædds hlutafjár var ekki mætt með gjaldfærslu í bókhaldi Baugs hf. og síðari endurgjaldslaus afhending og sala á stórum hluta umrædds hlutafjár auk skuldasöfnunar á umræddum viðskiptareikningi leiddi ekki til gjaldfærslu í bókhaldi Baugs hf. Þannig endurspeglæði krafa á hendur Kaupþingi hf. á viðskiptareikningi félagsins í bókhaldi Baugs hf. á engan hátt stöðuna á umræddum viðskiptareikningi í Luxembourg.

Héraðsdómur virðist aðeins hafa reist dóm sinn á hluta af framlögðum sönnunargönum og byggt niðurstöðu sína á afar ótrúverðugum og mótsagnarkendum skýringum ákærðu sem þar að auki geta aldrei leitt til sýknu af bókhaldsbroti og öðrum ákæruefnum þótt réttar væru.

Héraðsdómur kemst að þeirri niðurstöðu að eignfærsla eigin hluta Baugs hf. hafi ekki verið óheimil. Sú niðurstaða er sakarefni þessa máls algerlega óviðkomandi þar sem því fer fjarri að um eignfærslu eigin hluta hafi verið að ræða í bókhaldi Baugs hf. Þótt ákærvaldið telji þannig bókhaldslega meðferð á matsbreytingum eignarhluta í skráðum félögum óviðkomandi sakarefni þessa ákæruliðar er lögskýringum héraðsdóms á ákvæðum 1. mgr. 26. gr. og 34. gr. þágildandi laga um ársreikninga nr. 144/1994 og 3. og 4. gr. reglugerðar nr. 696/1996 mótmælt og því haldið fram að matsbreytingar hlutabréfa á markaði beri án nokkurs vafa að færa yfir eigið fé en ekki sem tekjur í gegnum rekstur. Þá segir í 2. mgr. 5. gr. umræddrar reglugerðar að eigin hlutabréf svo og eignarhluta í tengdum hlutafélögum megi aðeins færa á þá liði efnahagsreiknings sem ætlaður er þessum eignum. Því fer órafjarri að þessara reglna hafi verið gætt. Þess í stað voru hinar tilbúnu tekjur færðar með þeim hætti að endurskoðendum félagsins var gert ókleift að tengja færsluna með nokkrum hætti við verðbætur á eigin hlutafé.

Með tilliti til ábyrgðar ákærða Jóns Ásgeirs á fjárréiðum og bókhaldi Baugs hf., náins samstarfs milli hans og ákærða Tryggva, framburðar Jóns Ásgeirs um þátttöku hans í vinnu við uppgjör og í ljósi hvatninga hans til undirmanna sinna á þessum tíma um mikilvægi þess að bókfærð afkoma Baugs hf. væri sem allra best (sbr. fyrrnefndan hvatningartölvpóst frá 29. júní 2001 á bls. 6054-6 í ágripi) verður ekki hjá því komist að telja sannað að hann hafi hvatt til eða að minnsta kosti haft vitneskju um þessar færslu og áhrif þeirra á afkomu félagsins og því augljóslega um saknæma háttsemi að

ræða af hans hálfu.

6.3 Um sakarefni samkvæmt 12. ákærulið

Sakarefni samkvæmt 12. ákærulið er að nokkru lýst í hinum áfrýjaða héraðsdómi frá 3. maí 2007. Baugi hf. voru færðar til tekna 13.045.954 kr. með eignfærslu á viðskiptamannareikningi Kaupþings hf. í bókhaldi Baugs hf. Færslan var nr. L0619 og skýringartextinn „Þóknun vegna hluta“ (sjá bls. 6101-2 í ágripi). Þess er hins vegar ekki getið í dóminum að ekkert ytra eða innra fylgiskjal lá að baki færslunni og hefur ekkert slíkt skjal fundist í fórum Baugs hf. Færsluskjalið sjálft er með fylgiskjalanúmer það sem fram kemur í færslunni. Stefán Hilmarsson endurskoðandi bar fyrir dómi (sjá bls. 1466 í ágripi) að það væri mjög einkennilegt og kvað nei við þegar hann var spurður um hvort þetta væri lögmæt bókhaldsfærsla. Ákærðu Jón Ásgeir og Tryggvi viðurkenndu fyrir dómi að hafa mælt fyrir um færsluna og er skýringum þeirra á færslunni lýst ítarlega í hinum áfrýjaða dómi. Bera þeir því við að um sé að ræða kröfu Baugs hf. um hlutdeild í þóknun Kaupþings hf. vegna þess að stjórnendur Baugs hf. hafi útvegað norskan kaupanda að hlutafé í upphaflegu hlutafjárútboði Baugs hf. á árinu 1998. Fyrir liggur hins vegar að enginn reikningur eða formleg krafa var gerð á hendur Kaupþingi hf. vegna hinnar meintu þóknunar og engin gögn fundust hjá Kaupþingi hf. um þessa kröfu (sjá bls. 6104-5 í ágripi). Ákærðu hafa því gerst sekir um ásetning til rangrar bókhaldsfærslu eða grófrar vanrækslu um færslu bókhalds.

Framburðir starfsmanna Kaupþings hf. eru mjög óljósir varðandi kröfu Baugs hf. um hlutdeild í þóknun og uppgjör hennar og hafa breyst nokkuð til samræmis við framburði ákærðu frá því sem var í löggregluskýrslum og eru nánast óþekkjanlegir. (sjá bls. 1667-36 - 1667-57 í ágripi). Meta verður framburði í ljósi mikilla hagsmunatengsla bankans og Baugs hf. og Jóns Ásgeirs sem á þessum tíma áttu, og hafa síðar átt, mjög mikil viðskipti auk þess sem æðstu stjórnendur Kaupþings hf. dvöldu oftar einu sinni á skemmtisnekkju í Florida á vegum ákærða Jóns Ásgeirs eins og framburðir þeirra fyrir dómi vitna um.

Skýringum ákærðu á færslunni og þeirri niðurstöðu héraðsdóms að líta á þær skýringar sem sannaðar er mótmælt af ákæruvaldsins hálfu. Í fyrsta lagi var sala hlutafjár til Reitan Gruppen löngu um garð gengin þegar umrædd færsla var gerð. Í öðru lagi benda skjöl málsins ekki til þess að Íslandsbanki hf. hafi veitt Baugi hf. sambærilegan afslátt og framburðir starfsmanna bankans eru mjög óljósir hvað það varðar (sjá skjöl á bls. 6110-19 í ágripi og framburð Bjarna Ármannssonar á bls. 1623-5 í ágripi). Í þriðja lagi hafa hvorki ákærðu né Kaupþing hf. getað lagt fram nokkur gögn til stuðnings fremur óljósum framburði ákærðu og forstjóra Kaupþings um uppgjör þóknunar (sjá t.d. bréf Kaupþings á bls. 6105 í ágripi). Í fjórða lagi gátu hvorki ákærðu né vitni tímasett með nokkrum hætti meint uppgjör kröfunnar sem verður að telja undarlegt í ljósi þess hversu mikið var í húfi. Í fimmta lagi benda framburðir forsvarsmana Kaupþings hf. ekki til þess að krafan hafi nokkru sinni verið viðurkennd eins og áður er rakið. Telji rétturinn þrátt fyrir framangreint að með einhverjum hætti hafi verið litið til milligöngu forsvarsmana Baugs hf. um sölu hlutabréfa í Baugi hf. við uppgjör þóknunar vegna annarra viðskipta milli Kaupþings og Baugs þá er útilokað að líta svo á að Kaupþing hafi með því staðfest tilvist þeirrar kröfu sem ákærðu létu eignfæra í bókhald Baugs hf. Hefði svo verið hefði það væntanlega leitt til lægri útgjalda fyrir Baug hf. sem hefði skilað sér með þeim hætti inn í bókhald félagsins. Þeirri niðurstöðu héraðsdóms er þannig alfarið hafnað að hin

bókfærða krafa hafi verið gerð upp í viðskipum Baugs hf. og Kaupþings hf. og einnig því að í framhaldinu hafi umrædd færsla verið bakfærð. Þvert á móti liggur ljóst fyrir að leiðréttung á tekjufærslunni var gerð 28. febrúar 2003 í tilefni af því að ákveðið var að bókfæra færslur á vörlureikningi Baugs hf. hjá Kaupthing Lux. í bókhaldi Baugs hf. (sjá bls. 5761 í ágripi).

Hvað sem þessum skýringum ákærðu líður var umræddri færslu með öllu ofaukið í bókhaldi Baugs hf. Að baki henni lá ekki krafa á hendur Kaupþingi hf. sem gat orðið réttmætur grundvöllur að tekjufærslu heldur í besta falli óljósar hugmyndir um hugsanlegar tekjur sem ekkert liggur fyrir um að hafi nokkurn tíman orðið að veruleika. Ákærvaldið telur því sannað að um vísvitandi ranga og ólögmæta bókhaldsfærslu hafi verið að ræða sem ákærðu Jón Ásgeir og Tryggvi beri refsiábyrgð á og að færslan hafi verið gerð í þeim tilgangi að bókfærður hagnaður félagsins yrði hærri og blekkja þannig fjárfesta og viðsemjendur félagsins. Á þeim tíma sem færslan var bókfærð var útilokað að afla gagna vegna kröfunnar og það hefur ákærðu ekki tekist síðar.

Teljist ósannað að um ásetning hafi verið að ræða, þ.m.t. dolus eventualis, er ljóst að um stórkostlegt gáleysi var að ræða af hálfu ákærðu að láta færa um rúmlega 13 milljóna kr. tekjufærslu á grundvelli óljósra hugmynda um mögulega kröfu sem ekki hafði verið viðurkennd og engin tilraun hafði verið gerð til að setja fram gagnvart meintum skuldara.

6.4 Um sakarefni samkvæmt 13. ákærulið

Sakarefni samkvæmt 13. ákærulið er lýst með mjög takmörkuðum hætti í hinum áfrýjaða héraðsdómi frá 3. maí 2007. Í héraðsdómi er ekki vísað til framburða vitna sem verulega þyðingu hafa við sönnunarmat og ekki er vikið einu orði að fjölmörgum sönnunargögnum sem geta ráðið úrslitum við sönnunarmatið.

Umræddir tveir reikningar eru gefnir út í nafni 10-11 sem er rekstrareining innan Baugs hf. Þeir eru dagsettir 31. desember 2000 og tekjufærðir í bókhaldi Baugs hf. miðað við þann dag. Ljóst er þó af reikningunum sjálfum að þeir eru ritaðir á árinu 2001 og þá líklega í febrúar í tengslum við ársuppgjör Baugs hf. fyrir árið 2000.

Langur vegur er frá því að samræmi sé í þeim skýringum sem endurskoðandi Baugs hf. gaf á þessum reikningum í skriflegum skýringum til löggreglu (sjá bls. 6208-6210 í ágripi), þeim sem vitni gáfu í skýrslum hjá löggreglu og þeim skýringum sem vitni gáfu fyrir löggreglu. Sá hluti framburða ákærðu og vitna sem dómurinn tekur upp í dóminn er mjög einhliða ákærðu í hag. Sem dæmi um misvísandi skýringar má nefna að ákærði Jón Ásgeir kvað framkvæmdastjóra 10-11 hafa gefið út reikningana en í framburði Þórðar Þórissonar, þáverandi framkvæmdastjóra 10-11, kom fram að hann hefði aldrei séð reikningana fyrr og ekki vitað af eða komið nálægt útgáfu þeirra. Þá vissi hann ekki um fjárvirk frá Gaumi vegna 10-11 eða millifærslu á honum til 10-11 frá aðalskrifstofu Baugs hf. (sjá bls. 1962-1970 í ágripi, sérstaklega bls. 1967). Að framburði Þórðar er ekki vikið í hinum áfrýjaða dómi.

Í héraðsdómi er í engu vikið að því mikilvæga atriði að umræddir reikningar voru færðir til eignar á viðskiptareikningi Fjárfestingarfélagsins Gaums hf. í bókhaldi Baugs hf. miðað við 31. desember 2000. Reikningarnir voru hins vegar ekki sendir Gaumi og enginn reki gerður að því að innheimta þá (sjá bréf Stefáns Hilmarssonar

dagsett 21. september 2004 á bls. 6210 í ágripi). Þegar löggregla gerði húsleit hjá Baugi hf. 28. ágúst 2002 voru reikningarnir enn ógreiddir. Engar mótfærslur eru á viðskiptareikningnum sambærilegar við fjárhæð umræddra reikninga og þótt arðgreiðslur hafi síðar komið til lækkunar á skuldastöðu Gaums á viðskiptareikningnum liggur ekkert fyrir um að þeim hafi sérstaklega verið ætlað að greiða niður skuld samkvæmt umræddum reikningum. Engin gögn frá Baugi hf. benda til þess að arðgreiðslurnar hafi verið eyrnamerkar þessari skuld og ekki hefur verið bent á neinar millifærslur til 10-11 í tilefni af slíkum arðgreiðslum. Þá skuldaði Gaumur á þessum tíma Baugi andvirði umrædds hlutafjár og mun nærtækara að líta á arðgreiðslurnar sem innborgun inn á skuld vegna hlutafjárins.

Ekki verður því með nokkru móti séð að þær skyringar ákærða standist, að um styrk hafi verið að ræða frá Gaumi til Baugs hf. vegna þess að kaupin á rekstri 10-11 verslananna hafi verið Baugi hf. óhagstæð. Í fyrsta lagi kom Gaumur ekki nálægt kaupum Baugs hf. á rekstri 10-11 verslananna fyrir utan það að taka yfir skuld, upphaflega að höfuðstól 100 milljónir kr. sem Jón Ásgeir stofnaði til vegna kaupa á rekstrinum en félagið fékk á móti frá Baugi hf. hluta af kaupverðinu. Ekki verður því með neinu móti séð hvers vegna Gaumur ætti að greiða bætur eða styrk til Baugs hf. vegna kaupanna. Í öðru lagi er því ranglega haldið fram í hinum áfrýjaða dómi að um greiðslu hafi verið að ræða. Sem fyrr segir voru umræddir reikningarnir ekki greiddir fyrr en löngu síðar og kom þessi meinti styrkur 10-11 því í fyrsta lagi til hagsbóta í september 2002.

Í héraðsdómi er með öllu horft framhjá tölvupósti dagsettu 24. janúar 2001 frá ákærða Jóni Ásgeiri til Kristínar systur hans og ákærða Tryggva en hann ber yfirschriftina „*With a little help from friends*“ (sjá bls. 6052 í ágripi). Þessi póstur er sendur á því tímabili þegar unnið var að ársuppgjöri Baugs hf. fyrir árið 2000 og áður en umræddir reikningar frá 10-11 voru gefnir út. Í póstinum segir Jón Ásgeir: „*Ljóst er að við verðum að fá hjálp frá Gaumi til að koma uppgjöri í rétt horf. 45 milljóna reikningur verður sendur á Gaum... Gaumur greiðir þetta þegar Baugur kaupir bréf í Gaumi í Arcadia.*“ Og nokkru síðar í póstinum: „*Ég veit að þetta kann að fara í pirrurnar á sumum en ég tel nauðsynlegt að verja þá hagsmuni að afkoma Baugs sé i lagi sérstaklega eftir síðasta útboð einnig þarf trú markaðarins að vera góð þegar við fórum í Arcadia málid.*“ Ljóst er að með póstinum er verið að lýsa áformum um útgáfu þeirra reikninga sem ákæruliðurinn lýtur að þótt reyndar hafi reikningarnir orðið fjórir samtals að fjárhæð 70 milljónir og texti þeirra ekki með öllu sambærilegur því sem lýst var í póstinum. Kærðu hafa kannast við þennan póst en skýrt efni hans með öðrum hætti en ákærvaldið gerir. Augljóst er að ekki var ætlun ákærða Jóns Ásgeirs að Gaumur veitti Baugi raunverulega fjárhagsaðstoð heldur átti að jafna reikningana við uppgjör á kaupum Baugs hf. á bréfum Gaums í Arcadia en ekkert varð af þeim kaupum.

Skoða verður útgáfu þessara reikninga með hliðsjón af þremur reikningum frá Baugi hf. til Gaums að fjárhæð rúmar 13 milljónir kr. (sjá bls. 6188-90 í ágripi) með útgáfudegi 31. desember 1999 og tveggja reikninga samtals að fjárhæð 30 milljón kr., frá Baugi hf. til Gaums, dagsettum 31. desember 2000 (sjá bls. 6191-2 í ágripi). Um fyrrnefndu reikningana er augljóslega fjallað í tölvupósti ákærða Jóns Ásgeirs til ákærða Tryggva, dagsettum 24. ágúst 2000 (sjá bls. 6046 í ágripi) en þar er Jón Ásgeir að leggja til að 20 milljónir kr. fari inn á viðskiptareikning Gaums hjá Baugi og í framhaldinu segir: „*Eins og við munum þá var ekki mikil á bak við þessa reikninga*

sem voru skrifaðir á Gaum frá Baugi síðast liðinn áramót þannig að það væri gott ef við gætum klárað þetta svona.“

Af ákæruvaldsins hálfu bera framangreindir reikningar, tölvupóstar, framburður Þórðar Þórissonar, rannsóknarniðurstöður Skattrannsóknarstjóra ríkisins og önnur sönnunargögn sem vísað hefur verið til af ákæruvaldsins hálfu það með sér að skýringar ákærðu á útgáfu reikninganna eru afar ótrúverðugar og að þessi gögn sanni þann ásetning ákærðu að gefa út málamyndareikninga á hendur Gaumi til þess að fegra með óréttmætum hætti og tímabundið afkomu Baugs hf. og hafa þannig þau áhrif sem lýst er í fyrnlefndum tölvupóstí ákærða Jóns Ásgeirs. Rekstri 10-11 búðanna var að minnsta kosti enginn styrkur í þessari málamyndafærslu.

6.5 Um sakarefni samkvæmt 14. ákærulið

Sakarefni samkvæmt 14. ákærulið er réttilega lýst í meginatriðum í hinum áfrýjaða dómi frá 3. maí 2007 en sú lýsing er þó hvergi nærri eins ítarleg og nákvæm og þörf væri á. Það sem vantar einkum uppá er lýsing á tölvupóstsamskiptum milli ákærða Tryggva og Magnúsar Guðmundssonar framkvæmdastjóra hjá Kaupthing Luxembourg S/A (hér eftir nefnt Kaupthing Lux.) þar sem lagt var á ráðin um þau málamyndaviðskipti sem síðar urðu grundvöllur að þeim bókhaldsfærslum sem ákæruliðurinn lýtur að. Ekki er vikið að öðrum tölvupóstsamskiptum milli ákærðu Jóns Ásgeirs, Tryggva, fjármálastjóra Baugs hf. og Magnúsar sem ýmis vitni hafa kannast við fyrir dómi. Þá er ekki fjallað um fundargerðir stjórnarfunda Baugs hf. þar sem fjallað eru um viðskipti Baugs hf. með hlutabréf í Arcadia Plc. eða hvernig þau viðskipti þróuðust. Loks er ekki vikið einu orði að vinnu við ársuppgjör Baugs hf. fyrir árið 2000 og gerð lokafærsluskjala þeirra sem voru grundvöllur hinna röngu bókhaldsfærslna. Öll þessi gögn varpa skýru ljósi á hinn margþætta tilgang ákærðu Jóns Ásgeirs og Tryggva með þessum bókhaldsfærslum og sýna að ákærði Jón Ásgeir átti hlut að þessum færslum eða hafði að minnsta kosti fulla vitneskju um þær og afleiðingar þeirra.

Af ákæruvaldsins hálfu er á því byggt að þrenns konar tilgangur hafi legið að baki hinum röngu bókhaldsfærslum sem fjallað er um í ákæruliðnum og byggðust á tveimur málamyndasamningum milli Baugs hf. og Kaupthing Lux. gerðum í byrjun febrúar 2001, um sölu á hlutafé Baugs hf. í Arcadia Plc. til bankans fyrir um 332 milljónir kr. (sjá bls. 6263 í ágripi) og kaupum Baugs hf. á sama hlutafé af bankanum fyrir um 544 milljónir kr. (sjá bls. 6263 í ágripi).

Í fyrsta lagi að bókfæra tilbúinn söluhagnað af óseldum hlutabréfum Baugs hf. í Arcadia Plc. á árinu 2000 í því skyni að fegra afkomu Baugs hf.

Í öðru lagi að nýta þá 212 milljóna kr. hækkan sem ljóst var í byrjun febrúar 2001 að hefði orðið frá áramótum á verðmæti hlutafjár Baugs hf. í Arcadia Plc., til þess að fela endanlega kostnað Baugs hf. vegna fullnustu kaupréttarsamninga Baugs hf. við ákærðu Jón Ásgeir og Tryggva svo og Óskar Magnússon sem leynt hafði verið með tilstilli vörlureikningsins hjá Kaupthing Lux. eins og áður hefur verið rakið. Einnig til að eyða ummerkjum um fyrirhugaða ráðstöfun af sama tagi á þeim hlutabréfum sem óráðstafað var af vörlureikningum svo og skuldasöfnun við Kaupthing Lux. í tengslum við vörlureikninginn. Eins og endurskoðendur og starfsmenn Baugs hf. hafa boríð um var þessi vörlureikningur ekki inni í bókhaldi Baugs hf. og þeir höfðu enga vitneskju um hann enda tilvist hans leynt með kerfisbundnum hætti.

Í þriðja lagi lánaði Kaupthing Lux. Baugi hf. um 322 milljónir í tengslum við samningsgerðina sem ráðstafað var til Baugs hf. á Íslandi til að endurfjármagna hlutafjárkaupin að því leyti sem þurfti til að leysa bréfin frá Íslandsbanka hf., sem séð hafði um fjármögnun fram að því. Þessi flókna flétta gekk að flestu leyti upp en ýmsir lausir endar höfðu þó ekki verið hnýttir þegar rannsókn lögreglu hófst og vörslureikningur Baugs hf. í Luxembourg var dreginn fram í dagsljósið. Hefði rannsókn málsins ekki hafist er ekkert sem bendir til annars en að þessar færslur hefðu staðið áfram í bókhaldi Baugs hf. og 212 milljóna kr. hagnaður Baugs hf. af Arcadiaviðskiptunum hefði aldrei verið færður inn í bækur félagsins.

Af ákæruvaldsins hálfu er vísað til niðurstöðu hins áfrýjaða dóms um sakfellingu Tryggva fyrir brot gegn 2. mgr. 262. gr. almennra hegningarárlaga sbr. 3. tl. 1. mgr. 37. gr. bókhaldslaga. Sakfelling Tryggva er augljóslega studd þeim sönnunargögnum og rökum sem í dóminum er rakið að ákæruvaldið hafi byggt á. Ákæruvaldið telur hins vegar að mun fleiri skjalleg sönnunargögn styðji sakfellinguna.

Fyrir liggur að umrædd hlutabréf voru fram til 1. febrúar 2001 bundin hjá Íslandsbanka hf. á grundvelli framvirks fjármögnunarsamnings en þann dag leysti Baugur hf. bréfin til sín. Þessar upplýsingar koma skýrt fram í bréfi Tómasar Sigurðssonar forstöðumanns lögræðideildar Íslandsbanka hf. frá 9. júlí 2004 og fylgiskjala með því bréfi (bls. 6267-76). Þá ber framburður Magnúsar Guðmundssonar fyrir dómi þess glöggt vitni að samningurinn um sölu bréfanna var ekki gerður fyrr en í byrjun febrúar 2001 (sjá bls. 1667-9 til 1667-32 í ágripi). Tölvupóstsamskipti Magnúsar og Tryggva sem báðir hafa kannast við fyrir dómi staðfesta raunverulega tímasetningu samninganna enn frekar (sjá tölvupósta á bls. 6247, 6259 og 6261 í ágripi).

Í héraðsdómi eru ekki færð nein rök fyrir þeirri niðurstöðu að ósannað sé að ákærði Jón Ásgeir hafi með saknæmum hætti komið að þeim færslum sem ákærði Tryggvi er sakfelldur fyrir. Jón Ásgeir var forstjóri Baugs hf. á þeim tíma sem þessar færslur voru gerðar og er óumdeilt að það starf samsvaraði forstjórastarfi í félaginu (sjá bls. 388-9 í ágripi). Samkvæmt hinu almenna refsiákvæði 36. gr. bókhaldslaga nr. 145/1994 skal hver sá sem af ásetningi eða stórfelldu gáleysi brýtur gegn ákvæðum laganna á þann hátt sem lýst er í 38.-40. gr. sæta nánar tilgreindri refsingu. Refsing samkvæmt því ákvæði bókhaldslaga sem ákært er vegna takmarkast hins vegar við háttsemi bókhaldsskylds manns eða fyrirsvarsmanns lögaðila en ákærði Jón Ásgeir fellur þar undir. Þegar metið er hvort háttsemi ákærða Jóns Ásgeirs fellur undir ásetning eða stórfellt gáleysi verður að taka mið af skyldum hans samkvæmt 3. mgr. 68. gr. hlutafélagalaga nr. 2/1995 en samkvæmt ákvæðinu skal framkvæmdastjóri sjá um að bókhald félagsins sé fært í samræmi við lög og venjur og meðferð eigna félagsins sé með tryggilegum hætti.

Ákæruvaldið telur ljóst að ákærðu Jón Ásgeir hafi frá upphafi haft áhuga og ásetning til þess að rangfæra bókhald Baugs hf. með því að færa sölu á umræddu hlutafé til bókar og bókfæra söluhagnað án þess þó að selja hlutaféð. Þetta sýna tölvupóstsamskipti milli ákærða Jóns Ásgeirs og meðákærða Tryggva frá 28. nóvember 2000 þar sem Jón Ásgeir hafnar þeirri hugmynd Tryggva að selja Arcadiabréfin fyrir áramót til að innleysa hagnað en stingur hins vegar upp á að þau verði sold á milli félaga og hagnaðinum náð fram með þeim hætti (sjá bls. 6231-2 í